

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2017

LÉANN CLASAICEACH – ARDLEIBHÉAL

Dé hAOINE, 16 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 to 4.30

Tá ceisteanna anseo ar **dheich dtopaic**.

Tá na topaicí roinnte mar seo a leanas:

Topaicí 1 - 5 = **ROINN A** – An Saol Gréagach

Topaicí 6 - 10 = **ROINN B** – An Saol Rómhánach

Ní mór d'iarthóirí ceisteanna a fhreagairt ar **chúig thopaic**, mar leanas:

dhá thopaic as **ROINN A**;

dhá thopaic as **ROINN B**;

an **cúigiú** topaic as **ROINN A** nó **B**.

Tá 80 marc ag gabháil le gach topaic.

Marcanna iomlána don pháipéar = $(5 \times 80) = 400$.

Na fótagraif a bhfuil gá leo chun roinnt de na ceisteanna a fhreagairt, tá siad ar fáil ar pháipéar ar leith, marcáilte **X**, a ghabhann leis an pháipéar seo.

ROINN A – An Saol Gréagach	ROINN B – An Saol Rómhánach
Topaic 1: Fraoch Aichill.	Topaic 6: Ainéas ar a Shiúlta.
Topaic 2: An Ghréig agus an Pheirs.	Topaic 7: Téatar na Rómhánach – Coiméide.
Topaic 3: Beatha agus Bás Shócraitéas.	Topaic 8: Beatha agus Comhairsir Iúil Caesar.
Topaic 4: Micéiné agus an Traí.	Topaic 9: Cathair Rómhánach – Poimpé.
Topaic 5: Acrapoil na hAithne.	Topaic 10: An tArm Rómhánach.

ROINN A

An Saol Gréagach

Topaic 1: Fraoch Aicill.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cad is aidiacht ann?
 - (ii) Cén fáth ar thaispeáin Aitéine í féin d'Aicill in Leabhar 1 den **Íliad**?
 - (iii) Cén fáth a ndeachaigh Patroclus chuig Aicill agus é ag sileadh na ndeor in Leabhar 16 den **Íliad**?
 - (iv) Cén fáth nár mhol Héira mian Shéas chun Sarpedon a tharrtháil ón gcath?
 - (v) Cén fáth ar cheap Téitis gur lá míámharach ab ea é nuair a rugadh Aicill di?
 - (vi) Cérbh í Helenus?
- (24)
- (b) (i) Déan plé ar an bpáirt a ghlac Priam agus a bhean chéile Hecuba san **Íliad**. (24)
- (ii) Cén pháirt a ghlac Chryseis **nó** Briseis san **Íliad**? (8)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as Leabhar 11 den **Íliad** agus ansin freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Labhair Eachtar. Thug na Traígh fogha faoin mballa agus thosaigh siad ag dreapadh an uchtbhairr agus sleánna géara ina lámha acu. Ach rug Eachtar greim ar charraig a bhí ina luí os comhair an gheata. Bhí bun leathan leis agus é ag teacht go pointe agus thástálfadh sé an neart a bhain leis an mbeirt sárfhear in aon bhaile de ghlúin na linne sin d'fhonn é a ardú ón talamh suas ar vaigín.
- Ach láimhseáil Eachtar é leis féin gan stró ar bith. Bhí Séas, tar éis é a éadromú dó. Díreach mar a phiocann aoire suas lomaire reithe gan stró in aon lámh amháin, iompraíonn sé leis é agus ar éigean a mhothaíonn sé an meáchan, is mar sin a d'ardaigh Eachtar an charraig agus a thug sé é chuig na geataí arda, láidre, dúbailte.
- Chuaigh Eachtar díreach suas chuig na geataí agus é á theannadh féin, theilg sé an charraig a bhual na doirse díreach sa lár agus briseadh amach as a mhaighdeoga é ar gach taobh. Ba é fórsa an chaithimh a thiomáin an charraig tríd agus tháinig torann ollmhór as an ngeata nuair a briseadh na plainc go smidiríní mar gheall ar an tionchar a bhí ag an gcloch orthu agus theip ar na barraí. Léim Eachtar glórmhar isteach.
- (i) Cén fáthscéal a mbaintear úsáid as in alt 2 den sliocht seo chun cur síos a dhéanamh ar ghníomhartha Eachtair? (6)
 - (ii) An fáthscéal maith é, dar leat? Tabhair cúis le do fhreagra. (6)
 - (iii) Ainmnigh bean chéile Eachtair. (6)
 - (iv) Míniú cén fáth ar bhris an gol ar mhac linbh Eachtair i Leabhar 6 den **Íliad**. (6)

(80 marc)

Topaic 2: An Ghréig agus An Pheirs.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cá háit ar rugadh Héaradatas?
 - (ii) Nuair a d'éirigh na hIónaigh amach in 494 R.Ch. cad é a rinne na hAithnigh chun cúnamh a thabhairt dóibh?
 - (iii) Cén fáth ar bhain tábhacht le hOileán Déileas?
 - (iv) Cén bhaint atá ann idir an scríbhneoir Aeschylus agus na Cogaí Peirseacha?
 - (v) Cén fáth ar sheol na Peirsigh timpeall ar Sunium i ndiaidh Chath Mharatóin?
 - (vi) Cé hé a bhí i gceannas ar arm na Peirse ag Cath Phlatae in 479 R. Ch.?
- (24)
- (b)
- (i) Cad é a bhí ar siúl ag na Spartaigh nuair a chonaic an scabtha Peirseach iad den chéad uair os comhair an bhalla i dTearmápalae? (6)
 - (ii) Déan cur síos achomair ar an gcath a tharla ag dTearmápalae. (16)
 - (iii) An aontaíonn tú gur thubaiste a bhí sa chath sin do na Gréagaigh? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (10)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as **Na Startha** le Héaradatas agus freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Bhí an Spartach Eurybiades ina cheannasaí ar chabhlach na nGréagach, toisc go ndúirt na comhghuailithe eile go mb'fhearr leo an cabhlach a scoilteadh suas ná ligint d' Aithneach a bheith i gceannas orthu. I dtréimhse níos luaithe tugadh moladh gur chóir do na hAithnigh a bheith i gceannas ar an gcabhlach Gréagach ach tugadh frithbheartaíocht dó sin agus ghéill na hAithnigh. Smaoinigh siad gurb é teacht slán na Gréige an tosaíocht ba mhó agus cheap siad go dtiocfadh tubaiste as conspóid faoi cé ar chóir dul i gceannas. Dá bhrí sin níor bhrúigh na hAithnigh a n-éileamh chun cinn; ar a laghad ghéill siad do dhaoine eile a fhaid a raibh fíorghá acu díobh. Níos deireanaí, nuair a rinneadh na Peirsigh a thiomáint siar agus nuair a bhí an troid ar siúl le haghaidh críoch na bPeirseach, ansin a ghlac na hAithnigh an ceannas ó na Spartaigh.
- (i) Ón léamh atá déanta agat ar an sliocht seo, mínigh cén fáth ar tugadh an post mar cheannasaí an chabhlaigh Ghréagaigh do Spartach, Eurybiades. (6)
 - (ii) Cén fáth ar ghéill na hAithnigh don rogha seo mar cheannaire? (6)
 - (iii) Bunaithe ar a bhfuil léite agat den sliocht **seo** cén tuairim atá agat ar na hAithnigh? Tabhair cuiseanna le do fhreagra. (6)
 - (iv) Déan staidéar ar Fhótagraf **1** ar Pháipéar **X**. Cén cineál loinge atá á léiriú ann? (6)

(80 marc)

Topaic 3: Beatha agus Bás Sócráiteas.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Ainmnigh duine **amháin** de chúiseoirí Shocráiteas sa chúirt.
 - (ii) Cad é a chiallaíonn ‘An Modh Sócráiteach’?
 - (iii) Cén teoiric a bhí ag Anaxagoras maidir leis an ngealach?
 - (iv) Ainmnigh grúpa **amháin** as na grúpaí daoine a cheistigh Sócráiteas d’fhonn an méid a dúirt Oracal Dheilfe faoi a thástáil.
 - (v) Cad é a d’iarr Sócráiteas ar an ngiúiré a dhéanamh maidir lena mhic i ndiaidh a bháis?
 - (vi) Ainmnigh an dráma ina bhfuil “Sócráiteas á iompar timpeall, agus é ag rá go bhfuil sé ag siúl ar an aer.” (24)
- (b)
- (i) Dá bhféadfá Sócráiteas a chosaint sa chúirt, cé na hargóintí a dhéanfá? (20)
 - (ii) Cén rogha eile a mhol Sócráiteas seachas pionós an bháis? (4)
 - (iii) Cé na cúiseanna a thug Sócráiteas nár éiligh sé ón Aithin? (8)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as dialóg Phlatón **Euthyphro** agus ansin freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Sócráiteas:** Go deimhin is éard atá san íobairt ná bronntanas a thabhairt do na déithe ach is éard atá sa ghuí ná iarratas a dhéanamh orthu.
- Euthyphro:** Is ea, cinnte a Shocráiteas.
- Sócráiteas:** Dá bhrí sin is éard a bheadh sa naofacht ná an eolaíocht a bhaineann le hiarratais agus le tabhartais do na déithe.
- Euthyphro:** Fuair tú tuiscint mhaith ar a bhí i gceist agam, a Shocráiteas.
- Sócráiteas:** Fuair mé mar tá spéis agam i do chríonnacht a Euthyphro agus tá súil ghéar á coimeád agam air. Inis dom mar sin, céard atá sa tseirbhís seo do na déithe? Tá tú ag maíomh gur iarraidh orthu agus tabhairt dóibh atá i gceist?
- Euthyphro:** Táim.
- Sócráiteas:** Mar sin nach mbeadh sé ceart dúinn na rudaí a theastaíonn uainn a iarraidh orthu?
- Euthyphro:** Ar ndóigh.
- Sócráiteas:** Agus arís, is éard a bheadh sa chineál ceart tabhartais ná an rud a tharlaíonn a bhfuil gá acu leis a thabhairt dóibh mar aisíoc? Bheadh sé amaideach rudaí a thabhairt do dhuine mura mbeadh gá ag an duine sin leo.
- (i) Dar le Sócráiteas cén difríocht atá ann idir íobairt agus guí? (8)
 - (ii) Cén sainmhíniú a thugann Sócráiteas ar an naofacht? (8)
 - (iii) Cad é a deir sé maidir le deonú do na déithe? (8)

(80 marc)

Topaic 4: Micéiné agus An Traí.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Céard atá á léiriú i bhFótagraf **2** ar Pháipéar **X**?
 - (ii) Cad is megaron ann?
 - (iii) Cad a thug na Gréagaigh agus na Traígh ar an gcaolas uisce taobh ó thuaidh ón Traí?
 - (iv) Cad is tuama tólais ann?
 - (v) Cén cineál eolais a bheadh á léiriú ar tháibléad cosúil leis an gceann a léirítear i bhFotagraf **3** ar Pháipéar **X**?
 - (vi) Cén chaoi ar chuir Carl Blegen lenár gcuid eolais faoin Traí? (24)
- (b)
- (i) Ainmnigh na ríthe a bhí i réimeas I Míceine **agus** sa Traí. (8)
 - (ii) Tabhair cuntas ar thocailtí Schliemann i Míceine **nó** sa Traí. (16)
 - (iii) Déan cur síos achomair ar mhodh **amháin** a úsáideann na seandálaithe nua-aimseartha chun dáta a chur leis na déantúsáin a aimsíonn siad. (8)
- (c)
- (i) Cén t-údar Gréagach ar phríomhfhoinsé eolais dúinn é maidir le Cogadh na Traí? (6)
 - (ii) Cérbh í Eris? Cén bhaint a bhí aici le Cogadh na Traí? (6)
 - (iii) Déan staidéar ar Fhotagraf **4** ar Pháipéar **X** a dtaispeántar Laocoon ann. Mínigh go hachomair cad atá ag tarlú dó. (6)
 - (iv) Dar leis an bhfinscéal, cad é a tharla do Héilin I ndiaidh Chogadh na Traí? (6)

(80 marc)

Topaic 5: Acrapoil na hAithne.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cé hé atá á léiriú i bhFótagraf **5** ar Pháipéar **X**? (24)
 - (ii) Cad é a tharla don Aithin in 480 R.Ch?
 - (iii) Cé hé an dia a bhfuil baint aige leis an amharclann faoin Acrapoil?
 - (iv) Cad is dealbha marmair Elgin ann?
 - (v) Cén t-ord ailtireachta ina bhfuil Teampall Aitéiné Níce tógtha?
 - (vi) Cérbh é Aristeides? (24)
- (b)
- (i) Ainmnigh an duine atá freagrach as na dealbhóireachtaí ar an bPartanón. (4)
 - (ii) Déan cur síos achomair ar an dealbh a coimeádadh sa Phartanón. (6)
 - (iii) Déan staidéar ar Fhótagraf **6** ar Pháipéar **X** ina léirítear dealbh ón bhfrios ar an bPartanón.
 - Ainmnigh **beirt** de na déithe/dianna atá á léiriú sa dealbhóireacht seo. (6)
 - An aontaíonn tú go bhfuil na fíoracha déanta go han mhaith? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (6)
 - (iv) Cén fáth a gceaptar go bhfuil an Partanón ar an gceann is taibhsí de na teampaill Ghréagacha, dar leat? (10)
- (c) Féach ar Fhótagraf **7** ar Pháipéar **X** ina léirítear mórshiúl na féile Panathenaic.
- (i) Mínigh cén fáth ar cuireadh an fhéile sin ar siúl. Cén uair a mbíodh sé ar siúl? (8)
 - (ii) Cén bhaint atá ag peplos leis an bhféile sin? (4)
 - (iii) Ainmnigh an foirgneamh a bhfuil an mórshiúl ag dul tríd. (6)
 - (iv) Cén t-ord ailtireachta lena mbaineann an foirgneamh sin? (6)

(80 marc)

ROINN B

An Saol Rómhánach

Topaic 6: Aéinéis ar a Shiúlta.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cén fáth ar scríobh Veirgil an **Aeinéid**?
 - (ii) I dtús Leabhar 2 den **Aeinéid**, cé hé a thugann rabhadh d' Aeinéas an Traí a fhágáil?
 - (iii) I Leabhar 1 den **Aeinéid**, cén fáth ar chuir **Aeinéas** Achates ar ais chuig an long?
 - (iv) Cén t-oileán a raibh Aeinéas ag seoladh amach as nuair a séideadh ar ais chuig an Afraic é?
 - (v) Cérbh é Sychaeus?
 - (vi) Cén mhallacht a chuir Diodó ar Aeinéas sula bhfuair sí bás? (24)
- (b)
- (i) Cén dia a thug inspioráid do Shibille Chumae? (4)
 - (ii) Mínigh cén chaoi ar chabhraigh Véineas le hAeinéas bealach isteach a fháil ar an Domhan Thíos I Leabhar 6 den **Aeinéid**. (8)
 - (iii) Déan cur síos ar thuras Aeinéas ar fud an Domhain Thíos. Áirigh na daoine a chastar air agus an méid a fhoghlaimíonn sé faoina thodhchaí i do fhreagra. (20)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as Leabhar 2 den **Aeinéid** agus ansin freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Bhí Piorras mac Aichill ar thug fir Neoptolemus air freisin, ag imeacht le craobhacha ar an tairseach féin den cholúnáid os comhair an pháláis agus bhí an solas ag scalladh ar an gcré-umha dá chuid uirlisí troda. Bhí sé mar a bheadh nathair nimhe a bheathaigh í féin ar luibheanna nimhiúla agus a ndeachaigh i bhfolach ar feadh an gheimhridh sa chré fhuar ach a thagann isteach sa solas anois, a chaitheann di a craiceann agus a dhéanann athnuachan uirthi féin. Agus í ag lonrú le hóige, casann sí a droim sleamhain agus ardaíonn sí a brollach don ghrian agus a teanga thriarach ag preabadh as a béal. Bhí Periphas mór in éineacht leis chomh maith le Automedan an charbadóir agus iompróir armúir le hAichill é agus go leor laochra eile.
- (i) Ainmnigh an fáthscéal sa sliocht seo. (6)
 - (ii) An dóigh leat gur fáthscéal maith é? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. (6)
 - (iii) Bunaithe ar a bhfuil léite agat de Leabhar 2 den **Aeinéid** déan cur síos ar a tharla do Priam. (6)
 - (iv) Cad é a tharla nuair a rinne Aeinéas agus a chuid fear iarracht ar Cassandra a thabhairt slán? (6)
- (80 marc)**

Topaic 7: Téatar na Rómhánach – Coiméide: An Saighdiúir Maíteach.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Sa **Saighdiúir Maíteach** cén carachtar a thugann an Phrólóg?
 - (ii) Cé hé a duirt an méid seo a leanas: “Mar sin, sin é, an ea? Teastaíonn uait dul agus an méid a dúirt mé leat a insint do gach duine... Ansin brisfead as an bpost seo mar phótaire siléir mé...”
 - (iii) Cén baile mór a bhfuil an **Saighdiúir Maíteach** suite ann?
 - (iv) Cén carachtar sa **Saighdiúir Maíteach** a théann ar mhisean taidhleoireachta chuig Naupactus?
 - (v) Cé hé a deir na focail seo a leanas: “Bheinn ag súil leis seo; agus dá mhéad a thugann tú fúm is mó a fhoghlaiméoidh tú faoin a oiread cúnamh is féidir liom a thabhairt d’ fhear óg atá i ngrá”?
 - (vi) Sa **Saighdiúir Maíteach** cé hí Honoria? (24)
- (b)
- (i) Déan cur síos ar charachtar Pyrgopolynices bunaithe ar an méid a deir sé agus an méid a dhéanann sé sa dráma. (16)
 - (ii) Ainmnigh gné **amháin** dá charachtar a thaitníonn leat **nó** nach dtaitníonn leat agus mínigh cén fáth a dtaitníonn sé nó nach dtaitníonn sé leat. (8)
 - (iii) Cé hé Sceledrus? Scríobh nóta ar an bpáirt a ghlac sé sa **Saighdiúir Maíteach**. (8)
- (c)
- (i) Cé na hócáidí a léiríodh drámaí sa tSean-Róimh? (6)
 - (ii) Cad é atá neamhghnách maidir leis an bPrólóg in **An Saighdiúir Maíteach**? (6)
 - (iii) Tabhair **dhá** chúis ar chaith aisteoirí Rómhánacha maisc. (6)
 - (iv) Cad is *scaenae frons* ann? (6)

(80 marc)

Topaic 8: Beatha agus Comhairsir Iúil Caesar.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cén gaol clainne a bhí ann idir Iúil Caesar agus Mairias mór?
 - (ii) Cén fáth a ndearna Caesar staidéar faoi Apallóinias as Ródas?
 - (iii) Cé hé a fuair amach go raibh Clóidias ar an láthair i dteach Chaesair ag féile an Bhandé Mhaith?
 - (iv) Cad a mhaigh Poimpéas a tharlódh dá ngreadfadh sé a chos ar an talamh?
 - (v) Cén chaoi ar éirigh le Cléópatra aird Chaesair a tharraingt uirthi féin ar dtús?
 - (vi) Cén chaoi ar fhreagair Caesar dó nuair a thug Theodotus cloigeann Phoimpéas dó san Éigipt?
- (24)
- (b)
- (i) Chuir Caesar cogadh ar roinnt áirithe treibheanna sa Ghail. Scríobh cur síos achomair ar **dhá** fheachtas de chuid Chaesair sa Ghail. (16)
 - (ii) Scríobh cuntas ar bhás Chaesair agus áirigh na heachtraí as ar tháinig a bhás. (16)
- (c) Léigh an sliocht seo a leanas as **Iúil Caesar** le Michael Grant agus freagair na ceisteanna ina dhiaidh.
- Ag an am céanna bhí Caesar díreach I ndiaidh a bheith ceaptha sa phost mar chaestóir. Ó aimsir Sulla anuas bhí fiche caestóir toghadh sa Róimh gach bliain. Ba choimeádaithe an Státchiste iad na caestóirí, agus thar lear thug siad cúnamh do ghobharnóirí cúige. Ní bhfuair Caesar ceann de na ceapúcháin níos fearr sa Róimh ach leagadh gobharnóireacht na Cian-Spáinne air. An príomhdhualgas a bhí air ná riarachán an cheartais. Chomh maith leis sin d'fhoghlaim Caesar go leor maidir le sárdhuine ón deich mbliana roimhe sin, Seartóirias, a d'éirigh amach in aghaidh na gcoimeádach sa Róimh agus a choinnigh cás Mhairias beo sa Spáinn. Bhí samhlaíocht chumhachtach agus pearsantacht tharraingteach ag Seartóirias, agus bhí buanna neamhchoitianta sa cheannaireacht mhíleata aige a d'fhéadfadh freagra a mhúscailt gan dabht i gcroí Chaesair.
- (i) Cé mhéid caestóir a toghadh sa Róimh gach bliain? (6)
 - (ii) Cad ba ea post na gcaestóirí? (6)
 - (iii) Cá háit ar cuireadh Caesar mar chaestóir agus cad ba ea a phríomhdhualgas? (6)
 - (iv) Dar leis an sliocht **seo**, cén chaoi a bhféadfadh Seartóirias tionchar a imirt ar Chaesar? (6)

(80 marc)

Topaic 9: Cathair Rómhánach - Poimpé.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Cad is palaestra ann?
 - (ii) Cén cineál ornáidíochta a léirítear i bhFótagraf **8** ar Pháipéar **X**?
 - (iii) Cén chaoi a bhfuil baint ag Giuseppe Fiorelli leis an íomhá atá á léiriú i bhFótagraf **9** ar Pháipéar **X**?
 - (iv) Cén chaoi a raibh baint ag Plinias Mór le Poimpé?
 - (v) Cad is Sarno ann?
 - (vi) Cén réigiún a bhfaighfeá Poimpé suite ann?
- (24)
- (b) Scríobh cur síos ar **dhá cheann** ar bith de na gnéithe seo a leanas den saol sa tSean-Phoimpé.
- (i) Siamsaíocht phoiblí
 - (ii) An Fóram
 - (iii) Oideachas
- (2 × 16)
- (c)
- (i) Cad é atá á léiriú i bhFótagraf **10** ar Pháipéar **X**? Cá háit a mbíodh sé suite? (6)
 - (ii) Cérbh í Íseas? Cén chaoi a raibh baint aici le Poimpé? (6)
 - (iii) Cé hé a bhunaigh an choilíneacht Rómhánach sa Phoimpé? (6)
 - (iv) Cé hí bandia pátrúin Phoimpé? (6)
- (80 marc)**

Topaic 10: An tArm Rómhánach.

Ba chóir tabhairt faoi na páirteanna **uile** - (a), (b) agus (c).

- (a) Freagair **trí** cheist díobh seo a leanas. Is leor abairt nó dhó i gcás gach freagra. Is fiú ocht marc gach ceist.
- (i) Ainmnigh **dhá** rud a mbaintí airgead ina leith as pá saighdiúra.
 - (ii) Déan staidéar ar Fhótagraf **11** ar Pháipéar **X**. Cén chóir chosanta a thóg na Rómhánaigh i Sasana atá á léiriú ann?
 - (iii) Ainmnigh an dia atá á léiriú i bhFótagraf **12** ar Pháipéar **X**.
 - (iv) Cé mhéid fear a mbíodh sa chéad?
 - (v) Cad ba ea an *Principia* I ndúnfort Rómhánach?
 - (vi) Cad ba ea *corona civica* ann?
- (24)
- (b) Samhlaigh gur suirbhéir tú leis an Arm Rómhánach agus go dtugtar an post duit suíomh oiriúnach a aimsiú do dhúnfort nua agus maoirseacht a dhéanamh ar an tógáil.
- (i) Mínigh cad é a bheadh á lorg agat agus an suíomh don dhúnfort nua á roghnú agat. (8)
 - (ii) Mínigh cén chaoi ar tógadh an dúnfort agus déan cur síos ar na príomhfhoirgnimh agus ar na cosaintí. Féadfaidh tú úsáid a bhaint as léaráidí a bhfuil lipéadú orthu mar chuid de do fhreagra. (24)
- (c)
- (i) Ainmnigh leagan amach an airm a léirítear i bhFótagraf **13** ar Pháipéar **X**. (6)
 - (ii) Cé na hábhair a úsáideadh chun sciatha léigiúnacha na Rómhánach a dhéanamh? (6)
 - (iii) Cén chaoi ar dearadh cuaráin na Léigiúnach i gcomhair máirseálacha fada? (6)
 - (iv) Cén fáth ar tugadh miúileanna Mhairias ar shaighdiúirí Rómhánacha? (6)

(80 marc)

LEATHANACH BÁN